

DATUM 20 december 2024

PROJECTNUMMER 518.111

OPDRACHTGEVER Den Haag

Addendum Woonzorganalyse

Inleiding

Sinds de oplevering van de woonzorganalyse in het derde kwartaal van 2024 met de beschikbare cijfers tot 1-1-2023 is de druk op de maatschappelijke opvang (MO) en de woningmarkt verder toegenomen. In de woonzorganalyse (Q3 2024) signaleerden we toenemende problemen op het gebied van bestaanszekerheid en een schaarste op de woningmarkt, maar recente ontwikkelingen bevestigen en versterken deze trend. Dit addendum licht deze ontwikkelingen nader toe, gaat in op de aangescherpte aannames rond aandachtsgroepen, en benoemt de laatste cijfers en inzichten rond de groei van de opvangpopulatie.

1. Redenen voor de pieken in 2024 en de aanhoudende wooncrisis

De bestaanszekerheid staat onder druk: steeds meer mensen met beperkte financiële middelen verliezen hun woonplek door oplopende schulden en beperkte toegang tot betaalbare huurwoningen.¹ Het CBS constateerde eind maart 2024 een stijging van 15% in de dakloosheid in 2023.² Tegelijkertijd blijft de druk op de Haagse woningvoorraad onverminderd groot. Schaarste op de woningmarkt, minder doorstroommogelijkheden, en moeilijkere toegang voor woningzoekenden zorgen ervoor dat kwetsbare groepen sneller in de maatschappelijke opvang terechtkomen.³

Voor dak- en thuisloze mensen zijn de effecten extra schrijnend:

- Kwetsbare burgers verliezen eerder hun woonplek, waardoor zij sneller beroep doen op maatschappelijke opvang.⁴ Het aantal unieke meldingen bij het DL-loket is daarbij opvallend gestegen.
- Er komt nauwelijks passende woonruimte vrij, terwijl kwetsbare groepen zijn aangewezen op het schaarse goedkope segment.
- Het aantal beschikbare convenantwoningen voor uitstroom uit de opvang is al jaren gefixeerd op een relatief laag niveau in vergelijking met de G4-steden. Sinds het aangaan van het

¹ Nibud. Bestaanszekerheid: De basis op orde om noodzakelijke zorg te vermijden. Geraadpleegd op <https://www.nibud.nl>

² Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). (2024, maart). 30,6 duizend dakloze mensen in Nederland. Geraadpleegd op <https://www.cbs.nl>

³ Gemeente Den Haag. (2023). Bijlage Voortgangsrapportage Aanpak Dakloosheid. Geraadpleegd op <https://denhaag.raadsinformatie.nl>

⁴ Movisie. (2022). Bestaanszekerheid onder druk. Geraadpleegd op <https://www.movisie.nl>

Tivolilaan 205
6824 BV Arnhem
Postbus 1174
6801 BD Arnhem

www.companen.nl
info@companen.nl
026 351 25 32

Ontrafel de trend.
Kijk vooruit.

KvK-nummer: 09035291
BTW-nummer: NL001826517B01

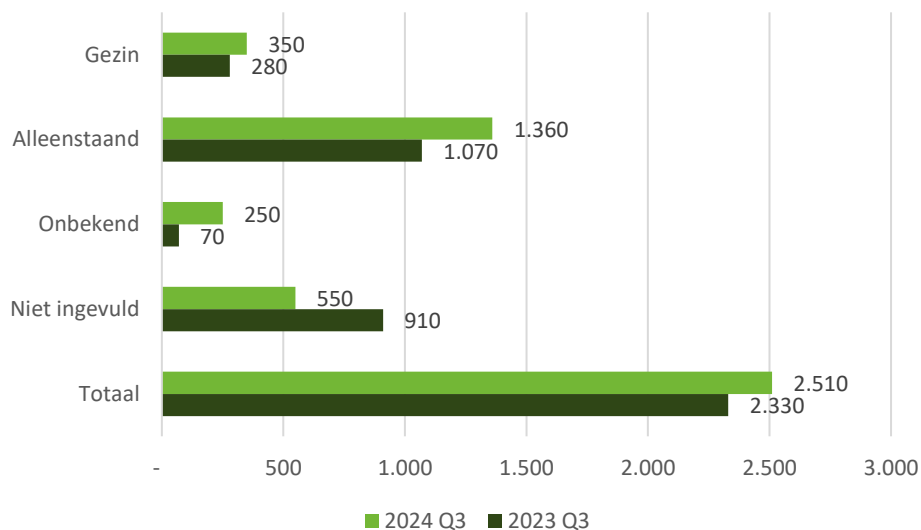
koepelconvenant in 2020 is dit aantal vastgesteld op 313 en is het sindsdien niet aangepast aan de toegenomen vraag. In 2023 is dit koepelconvenant geëvalueerd, waarbij werd geconcludeerd dat het aantal van 313 convenantwoningen laag is in vergelijking met de andere G4-steden. Een belangrijke aanbeveling uit deze evaluatie was om dit aantal te verhogen. Momenteel wachten circa 1.200 mensen in de opvang op een convenantwoning; wanneer we de individuele gezinsleden meetellen, loopt dit op tot circa 1.700 personen.

- De sociaal kwetsbare woningvoorraad is in specifieke wijken geconcentreerd, waardoor bepaalde buurten en wooncomplexen extra onder druk staan.
- Beleid gericht op het beperken van 'rafelranden' van de woningmarkt (zoals verkamerde woningen en onderhuur) heeft het aanbod van alternatieve woonplekken voor kwetsbare groepen en arbeidsmigranten beperkt. Hoewel dit beleid recent wordt heroverwogen, blijft de impact op korte termijn aanzienlijk.⁵

2. Aanscherping van aannames rond aandachtsgroepen

In de woonzorganalyse is uitgegaan van stabiele en voorspelbare verhoudingen op basis van trends uit het verleden, aangescherpt met beleidsvisies (begin 2024), in de toekomstige instroom van verschillende aandachtsgroepen. De laatste ontwikkelingen roepen op tot dit addendum op deze aannames. Met name de instroom van alleenstaanden en gezinnen in de maatschappelijke opvang laat een forse groei zien. Dit blijkt uit recente cijfers van unieke meldingen in Q3 2024 ten opzichte van Q3 2023. Zo stegen de meldingen van gezinnen in de opvang van 280 naar 350, en het totaal aantal unieke meldingen nam toe van 2.330 naar 2.510. Het aantal geplaatste gezinnen is in dezelfde periode uitgekomen op circa 170, een duidelijke indicatie dat de druk binnen deze groep fors is toegenomen.

Figuur 1: Aantal meldingen Maatschappelijke Opvang 2023 – 2024 (Q3)

Bron: Gemeentelijke Wmo registraties Den Haag (2024)

⁵ Gemeente Den Haag. (2023). Verkamering in Den Haag. Geraadpleegd op <https://denhaag.raadsinformatie.nl>

Deze ontwikkeling vraagt om nuance in de interpretatie van de oorzaak. Hoewel een deel van de gezinnen inderdaad dakloos raakt, blijkt uit analyse dat een groot deel van de meldingen voortkomt uit gezinnen die onvoorbereid uit het buitenland komen, met name vanuit de Caribische eilanden en andere delen van de wereld. Vaak zoeken zij direct hulp via het loket omdat zij geen woonruimte kunnen vinden. Dit vraagt om een tweesporenbeleid:

1. Preventieve aanpak van dreigende ontruiming: De meeste aangezegde ontruiming worden al voorkomen via de inzet van een speciaal team bij dienst SZW, maar dit beleid blijft belangrijk voor gezinnen die dreigen hun woning te verliezen.
2. Beleid gericht op onvoorbereide terugkeer uit het buitenland: Deze gezinnen hebben vaak primair een woonvraag en niet per se een opvangvraag. Het huidige tekort aan betaalbare woningen zorgt er echter voor dat zij alsnog in de maatschappelijke opvang belanden. Het is belangrijk dat er specifiek beleid wordt ontwikkeld om deze instroom op te vangen en te voorkomen dat woonvragen automatisch in opvangvragen worden omgezet.
3. Vermindering van handelsverlegenheid en inzet van maatwerk mogelijkheden: Er is handelingsverlegenheid bij de toepassing van maatwerkopties zoals het tijdelijk opschorten van de kostendelersnorm. Het stimuleren van proactieve samenwerking tussen loketten, met een gedeeld inzicht in elkaars ondersteuningsmogelijkheden, kan deze belemmering wegnemen. Zo kan maatwerk effectiever worden ingezet om te voorkomen dat gezinnen uiteindelijk in de opvang belanden.

Naast alleenstaanden en gezinnen vraagt ook de doelgroep met een licht verstandelijke beperking (LVB) om specifieke aandacht. Voor deze groep is in de regio Den Haag geen passend Beschermd Wonen (BW) aanbod beschikbaar binnen de Wmo. De verwachting is dat deze vraag binnen de Wmo zal groeien, mede omdat gemeenten hiervoor afzonderlijke financiering ontvangen en dit tot op heden zelfstandig regelen. De groep valt echter formeel onder de BW-doelgroep. Zodra er financiële afspraken op regionaal niveau worden gemaakt, zal de centrumgemeente verantwoordelijk worden voor het vinden van passende plekken voor deze cliënten. Tot die tijd worden voor deze doelgroep voornamelijk maatwerkafspraken gemaakt, wat leidt tot versnippering in de aanpak.

3. Toename opvangpopulatie MO en stijgende wachtlijsten

De opgesomde factoren leiden gezamenlijk tot een verhoogde instroom in de MO en een nagenoeg geblokkeerde uitstroom. Hierdoor raken de opvangplekken verstopt, lopen de wachtlijsten op, en blijven mensen (zowel alleenstaanden als gezinnen) te lang in een situatie van tijdelijke opvang. Dit is problematisch, omdat deze noodopvang niet ingericht is op langdurig verblijf. Dit heeft niet alleen consequenties voor de capaciteit, maar ook voor de zelfredzaamheid van betrokkenen. Langdurig verblijf in tijdelijke woonvoorzieningen leidt vaak tot verslechtering van het persoonlijk perspectief en een toenemende ondersteuningsbehoefte.⁴

4. Regionale verdeling en centraal toewijzen van convenantwoningen

Als onderdeel van de oplossingsrichtingen wordt gewerkt aan een meer evenwichtige, regionale verdeling van de convenantwoningen en aan centralisatie van de toewijzing. Deze maatregelen moeten de druk op de stedelijke woningmarkt evenrediger verdelen, de doorstroom verbeteren, en de uitstroom uit de opvang faciliteren.

Conclusie

De combinatie van oplopende financiële kwetsbaarheid, een tekort aan betaalbare woningen, stagnerende doorstroming, en het al jaren gefixeerde aantal convenantwoningen leidt tot een aanhoudende druk op de maatschappelijke opvang en oplopende wachtlijsten. Uit de situatie in Q3 2024 blijkt dat de groeiende instroom van alleenstaanden, gezinnen en specifieke aandachtsgroepen zoals mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB) vraagt om aandacht

Dit addendum benadrukt de noodzaak om preventieve maatregelen te intensiveren, zoals het voorkomen van ontruiming en het versterken van samenwerking tussen loketten. Daarnaast is gerichte beleidsontwikkeling nodig voor nieuwe instroom, zoals onvoorbereid terugkerende gezinnen uit het buitenland, en een regionaal afgestemde aanpak voor het tekort aan passend Beschermd Wonen (BW) voor LVB-doelgroepen.

Hoewel de aanzet tot een regionale en centrale toewijzing van beschikbare woningen een stap in de goede richting is, blijven structurele verbeteringen nodig. De opgave reikt verder dan alleen de opvang; het vraagt om een fundamentele uitbreiding van betaalbare, toegankelijke huisvesting, ondersteund door adequate preventieve en maatwerkoplossingen. Het vergroten van bestaanszekerheid en het creëren van passende woonvormen blijven belangrijke voorwaarden om kwetsbare groepen een stabiele basis te bieden.